

Легенький Артем Миколайович,
аспірант Академії Державної пенітенціарної
служби України

ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУР КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Процедури кадрового забезпечення пенітенціарної системи України певною мірою регулюються окремими положеннями Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», які відносять до персоналу ДКВС осіб рядового і начальницького складу, спеціалістів, які не мають спеціальних звань, та інших працівників, які працюють за трудовими договорами. Законом визначені процедури відбору і призначення на службу до Державної кримінально-виконавчої служби України, визначені загальні вимоги до кандидата та причини, які унеможливають прийняття на службу. Передбачені заходи антикорупційного характеру. Визначені спеціальні звання, які встановлюються особам рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої служби та засади підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України [1].

Адміністративні процедури, спрямовані на забезпечення присвоєння спеціальних звань особам рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України та позбавлення зазначеної категорії осіб спеціальних звань регулюється відповідним положенням, яке затверджене наказом Міністерства юстиції України [2]. Аналізований документ загалом має можливість забезпечити адміністративно-правове регулювання процедур присвоєння спеціальних звань та їх позбавлення, однак таке регулювання може бути помітно ускладнене наявністю цілого ряду правових колізій, виявлених за результатами аналізу зазначеного документу.

Положення і наказ, яким воно затверджене, посиляється на статті 14, 23 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» та статті 81–85 Закону України «Про Національну поліцію». Перше посилення абсолютно логічне, однак Закон України «Про державну кримінально-виконавчу службу» не регулює повною мірою аспектів, пов'язаних з присвоєнням спеціальних звань. А Закон України «Про Національну поліцію» не передбачив його поширення на особовий склад кримінально-виконавчої служби. В тексті Закону України «Про Національну поліцію» мова йдеться виключно про звання поліції без посилань на спеціальні звання внутрішньої служби. Доволі багато розбіжностей у градаціях звань (у кримінально-виконавчій службі звання молодшого, середнього, старшого і вищого начальницького складів, тоді як у поліції звання молодшого,

середнього і вищого складів, звання рядового і капрала поліції у кримінально-виконавчій службі відсутнє, і, навпаки, – у поліції не передбачене звання молодшого сержанта і прапорщики, які є в системі градації внутрішньої служби, тощо). Окрім того, пункт 2 статті 82 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає, що первинні спеціальні звання середнього складу поліції присвоює керівник поліції в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України [3]. Зазначений порядок поширюється виключно на органи та підрозділи Національної поліції [4], а на рівні закону можливість використання кримінально-виконавчою службою положення, затвердженого Міністерством юстиції не обмовлено. Подібна ситуація потребує якнайскорішого виправлення.

Нормативно-правове регулювання забезпечення службової дисципліни персоналом державної кримінально-виконавчої служби України здійснюється Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ України [5]. Поширення зазначеного статуту на працівників ДКВС України здійснене у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», яким і внесені відповідні зміни у преамбулу Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України [6]. Окрім працівників ДКВС норми зазначеного статуту поширюються на осіб, що належать до складу Національного антикорупційного бюро України та осіб рядового і начальницького складу податкової міліції.

В цілому статут доволі повно і змістовно визначає сутність службової дисципліни в органах внутрішніх справ, обов'язки осіб рядового і начальницького складу стосовно її дотримання, дає вичерпний перелік видів заохочень та дисциплінарних стягнень, регламентує порядок і права начальників щодо їх застосування, а також порядок оскарження таких стягнень. [5]. Визначено шляхи досягнення службової дисципліни, чітко визначено статус начальника та підлеглого а також старшого і молодшого за званням та посадою. Прописані права начальників щодо дисциплінарних стягнень а також порядок і строки їх накладання, встановлені процедури оскарження дисциплінарних стягнень.

Регулювання Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ дисциплінарної практики в пенітенціарній системі певною мірою ускладнене внаслідок об'єктивних відмінностей між зазначеними державними структурами. Окрім цього, після створення Національної поліції України та ліквідації міліції, яка і була переважною мірою об'єктом регулювання Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ в системі Міністерства внутрішніх справ практично не залишилося персоналу, який би підпадав під дію зазначеного статуту. Тобто певною мірою складається парадоксальна ситуація, коли Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ фактично не діє в системі органів внутрішніх справ, але поширюється на персонал інших органів державної влади, що може стати причиною виникнення

різноманітних правових колізій. Для пенітенціарної системи керівництво нормами цього статуту є і прямим недотриманням євроінтеграційних принципів, які обмежують поширення управління та регулювання діяльності пенітенціарної системи органами державної влади, які підпорядковані військовому відомству, поліції або карного розшуку. Все вищезазначене безумовно актуалізує розроблення, затвердження та запровадження нормативно-правового акту, який би регулював суспільні відносини, пов'язані з забезпеченням дисципліни і законності персоналом пенітенціарної системи.

Таким чином, аналіз нормативно-правового забезпечення регулювання кадрових процедур пенітенціарної служби дає підстави для констатації помітних суперечностей та невідповідностей. Зазначені процедури частково визначені Законом України «Про державну кримінально-виконавчу службу України», частково – іншими нормативно-правовими актами, більшість яких має предметом регулювання органи внутрішніх справ, що прямо суперечить євроінтеграційним стандартам. Підзаконні ж нормативно-правові акти, спрямовані на забезпечення кадрових процедур, зорієнтовані на різні за своїм змістом і призначенням закони, що посилює зазначені протиріччя і може стати причиною правових колізій. Окрім того, наявні врегульовані процедури неповною вимогою враховують вимоги євроінтеграції. Подібна ситуація може бути оптимізована за рахунок уніфікації нормативно-правового забезпечення кадрових процедур з урахуванням євроінтеграційних стандартів, досягнень юридичної науки та вимог сьогодення, що потребує здійснення відповідних законотворчих заходів.

Список використаних джерел

1. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23.06.2005 № 2713-IV. В редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>.
2. Про затвердження Порядку присвоєння спеціальних звань особам рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України та позбавлення спеціальних звань. Наказ Міністерства юстиції України від 22.11.2016 № 3301/5. В редакції від 05.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1511-16>.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. В редакції від 22.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
4. Про затвердження Порядку присвоєння спеціальних звань поліції та позбавлення спеціальних звань: Наказ Міністерства внутрішніх справ України 12.03.2016 № 177. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0498-16#n14>.
5. Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України : Закон України від 22.02.2006 № 3460-IV. В редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-15>.
6. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. В редакції від 27.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>.